

«ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΚΤΥΟΥ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΜΑΔΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΟΗΕ»

ΙΣΗ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης ΟΗΕ 1, 2 & 16

Κείμενο Στρατηγικής
Αθήνα, Μάρτιος 2023

Νικόλας Σπετσιδης, Θεοδόσης Γκελτής και
Δημήτρης Α. Σωτηρόπουλος

Διαχειριστής Επιχορήγησης:

Φορέας Υλοποίησης:

Εταιρός:

Το έργο «Δημιουργία Δικτύου Οργανώσεων και Ομάδων της Κοινωνίας Πολιτών στο Πλαίσιο των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ» υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος Active Citizens Fund, με φορέα υλοποίησης το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ) και εταίρο το Ισλανδικό Κέντρο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – Icelandic Human Rights Center (ICEHR). Τη διαχείριση της επιχορήγησης του προγράμματος Active citizens fund για την Ελλάδα έχουν αναλάβει από κοινού το Ίδρυμα Μποδοσάκη και το SolidarityNow (www.activecitizensfund.gr)

Πίνακας περιεχομένων κειμένου στρατηγικής

Περίληψη του Κειμένου Στρατηγικής

1. Εισαγωγή	5
Εννοιολογικές διευκρινίσεις	6
2. Ομάδα εργασίας: Μέλη και στοχοθεσία.....	9
3. Στόχος 1 & 2 Βιώσιμης Ανάπτυξης	10
3.1. Ο 1ος Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης : End of poverty (Καταπολέμηση της φτώχειας).....	10
3.1.A Κριτήρια ένταξης των ευάλωτων ομάδων στο Εθνικό Πρόγραμμα Στήριξης.....	11
3.2 Ο 2ος Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης : End Hunger, Achieve Food Security and Improved Nutrition and Promote Sustainable Agriculture (Εξάλειψη της πείνας) ..	11
3.2.A Ανάλυση της επάρκειας του συστήματος κοινωνικής στήριξης του γενικού πληθυσμού	12
3.2.B Οι Τράπεζες Τροφίμων (#Foodbank) και Υπερκατανάλωση.....	12
3.3 Κριτική Αξιολόγηση.....	13
3.4 Κοινωνικές Υπηρεσίες και Τράπεζες Τροφίμων	14
4. Πώς συνδέεται η δραστηριότητα επιρροής (lobbying) με τους Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη αριθμ. 16 & 17	15
4.1 Πώς συνδέεται η δραστηριότητα επιρροής με τους Στόχους για την Βιώσιμη Ανάπτυξη 1 & 2	16
5. Υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα – κριτική αποτίμηση του νόμου για το Lobbying.....	17
6. Προτάσεις για τη συμμετοχή των οργανώσεων της ΚτΠ σε θετικές δραστηριότητες επιρροής και για δικτύωση των οργανώσεων μεταξύ τους.....	18
6.1. Προτάσεις προς την Πολιτεία για τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου	19
Προτάσεις για βελτίωση κοινωνικών υπηρεσιών.....	19
6.1 Α. Παιδική προστασία	20
6.1 Β. Φτώχεια και αποκλεισμός από την κοινωνική ένταξη	22
6.1 Γ. ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα.....	24
6.2. Προτάσεις προς τις οργανώσεις της ΚτΠ	25

7. Επίλογος: Πλάνο επικοινωνίας των θέσεων της ομάδας Peace και Justice 26

7.1 Επόμενα βήματα και δράσεις..... 27

Περίληψη του Κειμένου Στρατηγικής

Το παρόν Κείμενο Στρατηγικής έχει συνταχθεί στο πλαίσιο του έργου «Δημιουργία Δικτύου Οργανώσεων και Ομάδων της Κοινωνίας Πολιτών στο Πλαίσιο των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ». Το έργο αποσκοπεί στη δημιουργία ενός διαθεματικού δικτύου τυπικών και άτυπων ομάδων της κοινωνίας πολιτών για την προαγωγή των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) του ΟΗΕ στην Ελλάδα.

Γενικά, το έργο επιδιώκει να συμβάλει στην ενδυνάμωση της Κοινωνίας Πολιτών (ΚτΠ), καθώς και στην ενίσχυση του στρατηγικού σχεδιασμού και της αποτελεσματικής διαχείρισης πόρων για τη βιώσιμη ανάπτυξη στη χώρα μας. Ειδικότερα, ο σκοπός του έργου περιλαμβάνει τη διευκόλυνση και υλοποίηση συνεργειών και εταιρικών σχέσεων ανάμεσα σε οργανώσεις και ομάδες με διαφορετικές θεματικές. Επίσης περιλαμβάνει την ενίσχυση δράσεων συνηγορίας, καθώς και τη διαβούλευση με δημόσιους φορείς.

Στο πλαίσιο του έργου προβλεπόταν η δημιουργία 5 ομάδων εργασίας της ΚτΠ, η κάθε μία εκ των οποίων επέλεξε κάποιο θέμα σχετικό με τους 17 ΣΒΑ του ΟΗΕ και ετοίμασε ένα αντίστοιχο Κείμενο Στρατηγικής.

Το παρόν κείμενο συντάχθηκε από τη ομάδα οργανώσεων της ΚτΠ που φέρει τον τίτλο «Peace και Justice» και επέλεξε να ασχοληθεί με τους ΣΒΑ αριθμ. 1, 2 και 16. Δηλαδή προχώρησε σε έναν συνδυασμό στόχων τους οποίους ερμήνευσε συνδυαστικά. Οι εν λόγω στόχοι αφορούν την καταπολέμηση της φτώχειας, την εξάλειψη της πείνας και την εμπέδωση της κοινωνικής δικαιοσύνης μέσω ισχυρών θεσμών, εν προκειμένω θεσμών του κράτους πρόνοιας.

Η ομάδα Peace και Justice ασχολήθηκε με προτεραιότητες και δικτύωση οργανώσεων της ΚτΠ με στόχο τη διευκόλυνση επίτευξης αυτών των ΣΒΑ με την ενεργό συμμετοχή της ΚτΠ. Η ομάδα επικεντρώθηκε στις κοινωνικές υπηρεσίες προς ευάλωτες ομάδες στην Ελλάδα. Διαπίστωσε ότι υπάρχουν πολλά ανοιχτά ζητήματα όσον αφορά την επάρκεια τροφίμων που είναι διαθέσιμα στις πληθυσμιακές ομάδες που βιώνουν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, την παιδική προστασία, την κοινωνική ένταξη και τη μεταχείριση των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ. Επ' αυτών η ομάδα έκανε συγκεκριμένες προτάσεις για μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου και

ενεργοποίηση των οργανώσεων της ΚτΠ, έτσι ώστε κρατικοί φορείς και οργανώσεις της ΚτΠ μαζί να πλησιάσουν στην επίτευξη των ανωτέρω ΣΒΑ.

1. Εισαγωγή

Το παρόν Κείμενο Στρατηγικής αφορά τους ΣΒΑ 1,2 και 16. Ο συνδυασμός τους είναι σκόπιμος. Οι πρώτοι δύο στόχοι αφορούν την καταπολέμηση της φτώχειας και της πείνας. Ο τρίτος στόχος αφορά την ειρήνη και τη δικαιοσύνη. Με βάση την ερμηνεία των στόχων από τον ΟΗΕ, η δικαιοσύνη - Justice δεν αφορά μόνο την οργάνωση και απονομή της αστικής, ποινικής και διοικητικής δικαιοσύνης, αλλά κυρίως αφορά την αναζήτηση και επίτευξη κοινωνικά δίκαιων και συμπεριληπτικών κοινωνιών (ΟΗΕ 2023).

Στόχος του Κειμένου Στρατηγικής είναι η εξέταση ενός φάσματος δραστηριοτήτων δραστηριότητας των κοινωνικών υπηρεσιών που αφορά ευάλωτες ομάδες και το κατά πόσο αυτές είναι λειτουργικές με βάση τους ΣΒΑ.

Το παρόν κείμενο περιλαμβάνει τα εξής μέρη: αναλύσεις εννοιών και στόχοι του έργου στο οποίο εντάσσεται η θεματική ενότητα των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) αριθμ. 1, 2 και 16, με την οποία ασχολήθηκαν οι ανωτέρω οργανώσεις της ομάδας «Peace και Justice», η διαδικασία συγγραφής του παρόντος κειμένου, τα μέλη της ομάδας Peace και Justice, οι στόχοι καταπολέμησης της φτώχειας και εξάλειψης της πείνας και η κατάσταση στην Ελλάδα, η άσκηση επιρροής (lobbying) σχετικά με τους ανωτέρω στόχους, προτάσεις προς την πολιτεία και προς τις οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΚτΠ) για τη βελτίωση των σχετικών με αυτούς τους ΣΒΑ κοινωνικών υπηρεσιών, επόμενα βήματα και δράσεις της ομάδας.

Το κείμενο αυτό δεν έχει συνταχθεί από ειδικούς εμπειρογνώμονες της θεωρίας και έρευνας για τις κοινωνικές υπηρεσίες, αλλά από εκπροσώπους οργανώσεων της ΚτΠ με εμπειρία στο πεδίο. Περιλαμβάνει δικές τους διαπιστώσεις, ελεγμένες στη βάση της πρακτικής ενασχόλησης με τα θέματα του κειμένου. Δηλαδή το παρόν κείμενο δεν είναι μια τυπική επιστημονική μελέτη ούτε μελέτη ανάλυσης πολιτικής. Ωστόσο, περιλαμβάνει σειρά προβληματισμών και προτάσεων εκ μέρους μη ειδικών που μετέχουν σε οργανώσεις της ΚτΠ με εμπειρία και

μακροχρόνιο ενδιαφέρον για τον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών προς ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Εννοιολογικές Αναλύσεις

Ως «κοινωνικές υπηρεσίες» νοούνται μια σειρά υπηρεσιών που προσφέρονται στο γενικό κοινό, με σκοπό την παροχή υποστήριξης για την ικανοποίηση κοινωνικών αναγκών τόσο ενός ευρέος φάσματος στρωμάτων μιας κοινωνίας όσο και ορισμένων (ευάλωτων) ομάδων εντός αυτής της κοινωνίας και ατόμων σε συγκεκριμένες καταστάσεις (European Commission 2022, 488).

Οι κοινωνικές υπηρεσίες αναφέρονται σε ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών που παρέχονται από το κράτος ή και από μη κυβερνητικούς οργανισμούς (οργανώσεις της ΚτΠ) ή και από κοινού, με σκοπό της υποστήριξη και βοήθεια ατόμων ή ομάδων ή και συγκεκριμένων κοινοτήτων που αντιμετωπίζουν διάφορες μορφές ανάγκης. Οι υπηρεσίες αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν την παροχή στέγης ή/και τροφής σε αστέγους ή άτομα με επισφαλή κατοικία, την περίθαλψη ηλικιωμένων, την προστασία παιδιών, την παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, τη επαγγελματική κατάρτιση και απασχόληση ανέργων, την κοινωνική ένταξη μεταναστών κ.ά. Οι κοινωνικές υπηρεσίες προσφέρονται με σκοπό την προώθηση κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας και της κοινωνικής ασφάλειας, την προστασία των δικαιωμάτων, καθώς και την αντιμετώπιση ανισοτήτων στη κοινωνία.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά παροχής κοινωνικών υπηρεσιών είναι η διαδραστική τους φύση, η οποία τις διαφοροποιεί από άλλα είδη κοινωνικών κρατικών παροχών, όπως παροχές σε είδος ή χρηματικές μεταβιβάσεις. Στην Ελλάδα έχει νομοθετηθεί μια σειρά ενεργειών διασφάλισης της κοινωνικής προστασίας. Εν τούτοις, παρατηρούνται μια σειρά αποκλίσεων από τον στόχο, για παράδειγμα, ειδικά όσον αφορά την καταπολέμηση της φτώχειας μέσω χρηματικών και μη χρηματικών μεταβιβάσεων προς όσους και όσες έχουν ανάγκη τη συνδρομή του κράτους.

Το δίκτυο κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα είναι κατακερματισμένο (The World Bank 2015). Περιλαμβάνει το «Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα» (πρώην Κοινωνικό Επίδομα Αλληλεγγύης), χρηματική και στεγαστική συνδρομή στους φτωχότερους

ηλικιωμένους άνω των 65 ετών και στεγαστικό επίδομα σε φτωχά νοικοκυριά, πρόσβαση ανασφάλιστων ατόμων στη δημόσια ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, επίδομα για τους φτωχότερους ηλικιωμένους άνω των 67 ετών κ.ά. (European Commission 2023). Αξίζει να αναφερθεί, τέλος, το πρόγραμμα «Στέγαση και Εργασία» το οποίο αποσκοπεί στην άμεση μετάβαση των άστεγων ατόμων σε αυτόνομη διαβίωση με παράλληλη προσπάθεια για ένταξη τους στην αγορά εργασίας.

Κοινωνικές υπηρεσίες παρέχονται από πολλούς κεντρικούς φορείς (πχ, από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης – ΕΚΚΑ,) και περιφερειακούς και δημοτικούς φορείς, αλλά με έναν τρόπο που προδίδει έλλειψη συντονισμού.

Οι περιορισμοί στους προϋπολογισμούς και οι οικονομικές πιέσεις που αντιμετωπίζουν χώρες, όπως και η Ελλάδα, η υπερβολική, πολλές φορές, γραφειοκρατία και κυρίως ο μη αποτελεσματικός και ανεπαρκής προσδιορισμός του ορίου εισοδήματος με το οποίο μπορεί να χαρακτηριστεί μια κοινωνική ομάδα ως «ευάλωτη» μπορούν να περιορίσουν την ικανότητα των αρμόδιων φορέων να παρέχουν τις απαραίτητες υπηρεσίες και να διασφαλίσουν την προστασία των πιο ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Μια επιπλέον απόκλιση από τους ανωτέρω στόχους του ΟΗΕ αριθμ. 1, 2 και 16 αφορά την ελλειμματική λειτουργία των αρμόδιων υπηρεσιών του Δημοσίου Τομέα και επίσης των οργανώσεων της ΚτΠ. Ζήτημα αποτελεί, επίσης, ο έλεγχος της αποτελεσματικότητας τους.

Οι κοινωνικές υπηρεσίες που προέρχονται από το κράτος συμπληρώνονται συνήθως από τις οργανώσεις της ΚτΠ (European Economic and Social Committee 1999). Είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα οργανώσεις ή Νομικά Πρόσωπα, που δραστηριοποιούνται ανεξάρτητα από το κράτος (Δημόσιος Τομέας) και ασχολούνται, μεταξύ άλλων, με θέματα κοινωνικής προστασίας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κοινωνικής αλληλεγγύης, εκπαίδευσης και υγείας. Συχνά οι οργανώσεις της ΚτΠ συμπληρώνουν τη δράση των δημόσιων κοινωνικών υπηρεσιών, προσφέροντας πρόσθετες υπηρεσίες, συμβουλές, προγράμματα και πρωτοβουλίες. Η σχέση μεταξύ των παραπάνω κοινωνικών υπηρεσιών και των οργανώσεων της ΚτΠ μπορεί, ή μάλλον, απαιτείται, να είναι αλληλοσυμπληρούμενη και συνεργατική.

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) είναι ένα σύνολο διεθνώς αποδεκτών στόχων και κατευθυντήριων αρχών που έχουν σχεδιαστεί για την προώθηση της

βιώσιμης ανάπτυξης σε διεθνές επίπεδο (ΟΗΕ 2023). Οι στόχοι αυτοί αποτελούν το πυρήνα της Ατζέντας του 2030 για την Αειφόρο Ανάπτυξη και περιλαμβάνουν τρεις διαστάσεις της αειφόρας ανάπτυξης: την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική (ΟΗΕ 2023). Οι ΣΒΑ δεν αφορούν μόνο ζητήματα της περιβαλλοντικής κρίσης. Περιλαμβάνουν επίσης ζητήματα όπως η εξάλειψη της φτώχειας και της πείνας, η ενίσχυση της οικονομίας, η προώθηση της υγείας και ζητήματα δικαιοσύνης.

Οι ΣΒΑ αποτελούν ένα πλαίσιο δράσης για τις κυβερνήσεις, τον ιδιωτικό τομέα, τις οργανώσεις της ΚτΠ, καθώς και την παγκόσμια κοινότητα.

Οι κοινωνικές υπηρεσίες των αρμόδιων Υπουργείων, Περιφερειών και Δήμων και οι οργανώσεις της ΚτΠ συμβάλλουν στην επίτευξη των ΣΒΑ με διάφορους τρόπους. Αναφέρουμε ενδεικτικά μερικούς:

1. Κοινωνική αειφορία : συμβολή στην δημιουργία ενός κοινωνικά δίκαιου και ισότιμου περιβάλλοντος. Προγράμματα και πρωτοβουλίες που προάγουν την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, όπως, πχ, υγεία, εκπαίδευση, κοινωνική προστασία.
2. Κοινωνική ένταξη: συμβολή στην προαγωγή της κοινωνικής ένταξης και στην μείωση ανισοτήτων. Παροχή υπηρεσιών υποστήριξης σε ευάλωτες ομάδες όπως, πχ, άστεγοι, πρόσφυγες, άτομα με αναπηρία.
3. Οικολογική βιωσιμότητα: συμβολή στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

2. Ομάδα εργασίας Peace και Justice: Μέλη και στοχοθεσία

Εκπρόσωπος	Οργάνωση
ΝΙΚΟΛΑΣ ΣΠΕΤΣΙΔΗΣ	ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ & ΝΟΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Θεοδόσης Γκελιτής	ΕΔΡΑ - Κοινωνικές Συνεταιριστικές Δραστηριότητες Ευπαθών Ομάδων
ΣΟΦΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ	ΣΟΡΟΠΤΙΜΙΣΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
ΕΡΑΤΩ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ	ΣΟΡΟΠΤΙΜΙΣΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΓΟΥΛΑ	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΕΡΑΣΜΟΣ
Μαρια Ευρυδίκη Γκράτζιου	Σοροπτιμιστική Ένωση Ελλάδος
Νίκος Στεργίου	Κόσμος Χωρίς Πολέμους και Βία
Κυριακή-Ιουλία Σταυρίδου	Η ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ, Ίδρυμα για το Παιδί
ΑΛΙΚΗ ΤΣΙΑΜΟΥΡΑ	Ένωση Κυριών Δράμας
Εβίνα Σωτηροπούλου	Ένωση "Μαζί για το Παιδί"
Αργυρώ Σπυριδάκη	Διαβάζω για τους Άλλους
Πάνος Χριστοδούλου	Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Στέλλα Κάσδαγλη	Women On Top
Λένα Διαμαντή	SHE-Society for Help & Empowerment
Λιάνα Κοκκολιά	ΑΝΤΑΜΑ
ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΚΟΥΙΔΟΥ	CAFE FEMENINO
Νάσια Σαμαρά	Inclusive Lines
ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΑΥΡΟΥ	ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ΘΗΛΕΩΝ "Η ΜΕΛΙΣΣΑ"

Το Κείμενο Στρατηγικής: διαδικασία εκπόνησης και πηγές

Η ομάδα Peace και Justice αποτελείται από μέλη των οργανώσεων της ΚτΠ οι οποίες δραστηριοποιούνται στο πεδίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κοινωνικής πρόνοιας/κοινωνικής φροντίδας. Οι συναντήσεις της ομάδας των εκπροσώπων της ομάδας, διεξήχθησαν διαδικτυακά, ενώ προετοιμάστηκε και ένα δομημένο ερωτηματολόγιο το οποίο μοιράστηκε στα μέλη της ομάδας, ώστε να συλλεγούν κάποια χρήσιμα δεδομένα σχετικά με τη θεματική. Στα πλαίσια των εργασιών της ομάδας αναπτύχθηκε ανάλυση των στόχων 1, 2 και 16 της Εθνικής Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης, καθώς και ανάλυση των σχετικών κειμένων πολιτικής σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το παρόν Κείμενο Στρατηγικής προέρχεται από σειρά διαβουλεύσεων μεταξύ οργανώσεων της ΚτΠ που μετείχαν στην ομάδα Peace και Justice. Πραγματοποιήθηκαν 3 δίωρες συναντήσεις της ομάδας, ενώ επίσης έγινε και ανταλλαγή ηλεκτρονικών μηνυμάτων μεταξύ μελών της ομάδας. Στην πρώτη συνάντηση της ομάδας Peace και Justice, οι συμμετέχοντες και συμμετέχουσες συζήτησαν γενικά το θέμα των κοινωνικών ανισοτήτων τις οποίες υφίστανται ευάλωτες ομάδες.

Στη δεύτερη συνάντηση, παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν ανοικτά ζητήματα πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες, με βάση παρατηρήσεις τις οποίες έκαναν εκπρόσωποι από τις οργανώσεις της ΚτΠ που συμμετέχουν στην ομάδα Peace και Justice. Έγιναν προτάσεις για τη διαχείριση των αναγκών αυτών.

Στην τρίτη συνάντηση, κατανεμήθηκαν ρόλοι για τη συγγραφή του Κειμένου Στρατηγικής και συμφωνήθηκαν μεταξύ των συμμετεχόντων οι κατευθυντήριες γραμμές του Κειμένου.

3. Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης αρ. 1 & 2

3.1. Ο 1ος Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης: «End of poverty» (Εξάλειψη της φτώχειας)

Οι κυβερνητικές δράσεις για την επίτευξη του στόχου αυτού στην Ελλάδα :

- Οικονομική στήριξη στα πλέον ευάλωτα νοικοκυριά απέναντι στους κινδύνους που προκύπτουν από τη Διεθνή Ενεργειακή Κρίση
- Δημόσια οικονομική στήριξη σε υπερχρεωμένα νοικοκυριά (ανακούφιση δανείων - υποθήκες)
- 2.000€ για κάθε παιδί (εφάπαξ στήριξη)
- Καλύτερη πρόσβαση του πληθυσμού της υπαίθρου σε υπηρεσίες που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής
- Ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα (πρώην Κοινωνικό Επίδομα Αλληλεγγύης, βλ. Matsaganis 2018 και 2019, Lalioti 2016, Sakellaropoulos, Lalioti και Kourachanis 2021)

- Στήριξη νέων, προερχόμενων από ευάλωτες ομάδες, ως προς την πρόσβασή τους στην εργασία
- Στήριξη προσφύγων και μεταναστών στην ομαλή ένταξη τους στην κοινωνία.

3.1Α. Κριτήρια ένταξης των ευάλωτων ομάδων στο Εθνικό Πρόγραμμα Στήριξης

Το πρώτο βασικό ζήτημα εντοπίζεται στην ευελιξία, κατά πόσο δηλαδή το Εθνικό Πρόγραμμα Στήριξης (Μάιος 2022, <https://www.primeminister.gr/2022/05/05/29261>) μπορεί να προσαρμοστεί, ώστε να προσφέρει παροχές σε διαφορετικές μεταξύ τους, κοινωνικά ευάλωτες ομάδες μέσα στην κοινωνία. Άλλο ένα σημείο που προκαλεί προβληματισμό είναι κατά πόσο είναι αντικειμενικό το κριτήριο του προσδιορισμού του ετήσιου εισοδήματος των ωφελούμενων. Παρ' όλο που ο στόχος είναι η στήριξη ευάλωτων ομάδων και εξάλειψη της φτώχειας, δεν εξασφαλίζεται ότι αυτός επιτυγχάνεται. Είναι σημαντικό να αξιολογήσουμε το πλήρες πεδίο εφαρμογής του προγράμματος, έτσι ώστε να εξεταστεί ποιες είναι αυτές οι ευάλωτες ομάδες που θα ωφεληθούν πραγματικά από αυτό. Επιπλέον δεν υπάρχουν πληροφορίες για την συμμετοχή των σχολείων ή για το πώς στηρίζονται οι οικογένειες ορισμένων ευάλωτων ομάδων αυτών (πχ, Ρομά).

3.2 Ο 2ος Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης : End Hunger, Achieve Food Security and Improved Nutrition and Promote Sustainable Agriculture (Εξάλειψη της πείνας, επίτευξη ασφάλειας τροφίμων και καλύτερης διατροφής, προώθηση βιώσιμης γεωργίας)

Οι κυβερνητικές δράσεις για να προσεγγιστεί ο στόχος της μηδενικής πείνας έχουν ως εξής:

- Γεύματα και τροφή σε 200.000 ευάλωτα νοικοκυριά σε μηνιαία βάση
- Γεύματα στα σχολεία σε 225.000 μαθητές
- Όροι και προϋποθέσεις σίτισης στα σχολεία (τροφές και γεύματα διατροφικής αξίας)
- Εθνική Πολιτική για περιορισμό/καταπολέμηση της κακής διατροφής των παιδιών
- Πρόγραμμα κατά της παιδικής παχυσαρκίας
- Διανομή τροφίμων υψηλής διατροφικής αξίας σε κοινότητες προσφύγων και μεταναστών

3.2.1 Ανάλυση της επάρκειας του συστήματος κοινωνικής στήριξης του γενικού πληθυσμού

Η διαδικασία της στήριξης των νοικοκυριών (έτος αναφοράς 2022) θα μπορούσε να θεωρηθεί ως επαρκής, ωστόσο υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω αξιολόγηση και βελτίωση. Ο ρόλος του **#Foodpass** και **Το Καλάθι του Νοικοκυριού** είναι σημαντικός. Και τα δύο μέτρα έχουν διευκολύνει την πρόσβαση των φτωχότερων νοικοκυριών σε διάφορα προϊόντα, κάτω από τις πρόσφατες συνθήκες πληθωρισμού ο οποίος έχει μειώσει δραματικά την αγοραστική δύναμή τους. Παρόλα αυτά, τα παραπάνω μέτρα δεν εξασφαλίζουν ότι καλύπτονται επαρκώς οι διατροφικές ανάγκες ποιότητας των ευάλωτων ομάδων.

Γενικά, η αύξηση των τιμών αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα που επηρεάζει την προσβασιμότητα σε ποιοτικά τρόφιμα. Επίσης, η ποικιλία προϊόντων είναι σημαντική για την διασφάλιση της ισορροπημένης διατροφής, αλλά πρέπει να διασφαλιστεί ότι όλες οι ομάδες έχουν πρόσβαση σε αυτήν. Ωστόσο, οι αυξανόμενες τιμές στα προϊόντα της διατροφής και η έλλειψη ποικιλίας σε αυτά μπορεί να μειώσει την αποτελεσματικότητα των παραπάνω μέτρων. Τέλος, όσον αφορά τις τιμές στα αγροτικά προϊόντα, τίθεται θέμα και για τους παραγωγούς. Η βιωσιμότητα των μικρών επιχειρήσεων τους παραμένει αμφίβολη, καθώς η αύξηση των τιμών για τις προμήθειες που χρειάζονται μπορεί να τους αποθαρρύνει από το να συνεχίσουν τη απασχόλησή τους στον αγροτικό τομέα.

3.2.3 Οι Τράπεζες Τροφίμων (#Foodbank) και Υπερκατανάλωση

Μεγάλο ζήτημα φαίνεται να υπάρχει ως προς την υπερκατανάλωση και στην άνιση κατανομή των προϊόντων στις Τράπεζες Τροφίμων (βλ. <https://foodbank.gr/> και <https://www.eurofoodbank.org/>.) Παρά το ότι οι εν λόγω «τράπεζες» μπορεί να αποτελούν ισχυρό και σημαντικό μέσο για την εξάλειψη της φτώχειας και της πείνας, η υπερκατανάλωση τροφίμων, η μη εδραιωμένη εφαρμογή του θεσμού σε μεγάλη κλίμακα στην Ελλάδα, η έλλειψη προσφοράς εκ μέρους των καταναλωτών τροφίμων προς τέτοιες «τράπεζες», και η άνιση κατανομή των προϊόντων θέτουν ζήτημα

βιωσιμότητας των Τραπεζών Τροφίμων. Η μειωμένη συμμετοχή των πολιτών και η άνιση ποιότητα και η ελλιπής ποικιλία των προϊόντων μπορεί να δυσχεράνουν τη διατροφική ποικιλομορφία και επαρκή διατροφή των ωφελούμενων από τις Τράπεζες Τροφίμων.

Ένα ακόμη ζήτημα σχετικά με τις Τράπεζες Τροφίμων είναι τα στεγανά που υπάρχουν με εκκλησιαστικά ιδρύματα που συμμετέχουν στο ίδιο εγχείρημα. Δηλαδή, διαφαίνεται έντονα η απουσία μιας εδραιωμένης διαδικασίας που να σχετίζεται με την λειτουργία των Τραπεζών Τροφίμων στην Ελλάδα. Εμφανίζεται σημαντική η ανάγκη για αύξηση της αναγνωρισιμότητας των Τραπεζών Τροφίμων και πιο αποτελεσματική εμπλοκή από τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανόμενων και των τελικών καταναλωτών.

3.3 Κριτική Αξιολόγηση

- Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν έχει ακόμα επιτευχθεί η «νοοτροπία αλληλεγγύης» από την πλευρά των επιχειρήσεων της βιομηχανίας τροφίμων στην Ελλάδα. Αυτό αποδεικνύεται από τη μικρή συμμετοχή τέτοιων επιχειρήσεων σε σχετικές δράσεις.
- Από την άλλη μεριά, διάφορες ΜΚΟ, Ιδρύματα, η Εκκλησία της Ελλάδος και άλλες Εκκλησίες επίσης τροφοδοτούν με γεύματα έναν απροσδιόριστο αριθμό «ωφελούμενων». Αποτέλεσμα αυτού είναι να μην προσδιορίζεται ακριβώς ο αριθμός και η ποσότητα τροφής που τους παρέχεται. Έτσι μεγάλος όγκος τροφίμων μένει ανεκμετάλλευτος, ενώ παράλληλα γίνονται μεγάλες σπατάλες τροφίμων.
- Μεγάλο ζήτημα τίθεται όσον αφορά την ποιότητα και τις συνθήκες υγιεινής κατά την παροχή γευμάτων. Προβλήματα παρατηρούνται είτε κατά την οργάνωση συσσιτίων είτε ως προς την παροχή κρατικού επιδόματος στους πολίτες.
- Η αλυσίδα αξίας των αγροτικών προϊόντων εμφανίζει σημαντικά προβλήματα. Πρόβλημα αποτελεί η έλλειψη αυτό-οργάνωσης των πολιτών (κατά το παράδειγμα Γαλλίας και άλλων χωρών. Βλ. καταναλωτικούς συνεταιρισμούς σε ευρωπαϊκές και άλλες χώρες). Επίσης πρόβλημα είναι η έλλειψη συλλογικών σχημάτων αγροτών για διάθεση των προϊόντων τους.

Έτσι αυτά μένουν αδιάθετα ή δίνονται σε μεμονωμένα άτομα, χωρίς συνέχεια στο εγχείρημα αυτό.

- Ένα ακόμη ζήτημα είναι η χαμηλή ποιότητα των προϊόντων σε σχέση με τις υψηλές τιμές με τις οποίες αυτά διατίθενται στην αγορά.
- Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός του ότι, για παράδειγμα, ενώ η Κρήτη φημίζεται για την διατροφική αξία των αγροτικών προϊόντων της, εκεί εμφανίζονται σημαντικά αδιάθετα πλεονάσματα. Ταυτόχρονα η οικεία Τράπεζα Τροφίμων διαθέτει σχετικά λίγα προϊόντα που προέρχονται από την τοπική Κρητική παραγωγή.

3.4 Κοινωνικές Υπηρεσίες και Τράπεζες Τροφίμων

Ο 2^{ος} ΣΒΑ αναφέρεται στην *εξάλειψη της πείνας και στη διασφάλιση πρόσβασης όλων των ανθρώπων σε ασφαλή, θρεπτική και επαρκή τροφή*. Οι κοινωνικές υπηρεσίες σε συνεργασία με τις οργανώσεις της ΚτΠ έχουν οργανώσει συσσίτια και Τράπεζες Τροφίμων.

Μερικά ζητήματα που προκύπτουν είναι τα εξής:

α) Δεν υπάρχουν εμπειρικά ελεγμένα και αξιόπιστα δεδομένα για την ποσότητα των τροφίμων τα οποία θα πρέπει να διανέμονται, ούτε για το ποιοι πρέπει να είναι οι ωφελούμενοι (πχ, ποιες οικογένειες και πόσα άτομα).

β) Μεγάλες ποσότητες τροφίμων δεν απορροφώνται από τους δυνητικά ωφελούμενους, με αποτέλεσμα αυτές να μένουν ανεκμετάλλευτες.

γ) Οι πηγές, από τις οποίες προέρχονται τα τρόφιμα, είναι μάλλον λίγες και συγκεκριμένες.

Συμπερασματικά, διαπιστώνεται ότι δεν είναι σαφές το όφελος της διανομής τροφίμων στους τελικούς αποδέκτες ούτε υπάρχει πλήρης καταγραφή ως προς τη διανομή των τροφίμων. Αυτό συμβαίνει καθώς απουσιάζουν μηχανισμοί ελέγχου όσον αφορά την λειτουργία των σχετικών υπηρεσιών είτε πρόκειται για δημόσιες υπηρεσίες είτε για μονάδες των οργανώσεων της ΚτΠ. Επομένως, εφόσον πολλά

στοιχεία δεν καταγράφονται, υπάρχει πλημμελής λογοδοσία και αδύναμη συνηγορία υπέρ των ωφελούμενων από τους εμπλεκόμενους φορείς.

4. Πώς συνδέεται η δραστηριότητα επιρροής («lobbying») με τους Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη αριθμ. 16 & 17

Σύμφωνα με το Ν. 4829/2021 άρθρο 3, ως δραστηριότητα επιρροής (lobbying) ορίζεται «κάθε είδους άμεση επικοινωνία εκπροσώπου συμφερόντων με θεσμικούς φορείς, η οποία αποσκοπεί να επηρεάσει τη διαδικασία λήψης απόφασης, και ιδίως, ως προς το περιεχόμενο νόμου, προεδρικού διατάγματος, υπουργικής απόφασης, άλλης κανονιστικής διοικητικής πράξης ή εγκυκλίου και η οποία διεξάγεται με αμοιβή, στο πλαίσιο εκπροσώπησης των συμφερόντων πελάτη [...] ανεξάρτητα από το αν η διαδικασία βρίσκεται σε εξέλιξη, ή έπεται της επικοινωνίας, και ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της επικοινωνίας».

Στόχος του νόμου είναι η αύξηση της διαφάνειας στη διαδικασία της λήψης των αποφάσεων με περισσότερο ηθικό τρόπο. Επιπλέον, ο νόμος επιτάσσει την εγγραφή εκπροσώπων συμφερόντων σε ειδικό μητρώο στην Εθνική Αρχή Διαφάνειας («Μητρώο Διαφάνειας», άρθρο 8 Ν. 4829/2021). Σε αυτό θα καταγράφονται πληροφορίες για τις δραστηριότητες όσων ασχολούνται με το lobbying.

Ο 16^{ος} ΣΒΑ αναφέρεται στην ύπαρξη ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών, δηλαδή κοινωνιών με ισότιμη πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Επιμέρους στόχος είναι να μειωθεί η διαφθορά και ειδικότερα η δωροδοκία και να διασφαλιστεί η υπεύθυνη, χωρίς αποκλεισμούς, συμμετοχική και αντιπροσωπευτική λήψη αποφάσεων.

Ο 17^{ος} ΣΒΑ σχετίζεται με τον τρόπο με τον οποίο οι υπόλοιποι 16 ΣΒΑ θα επιτευχθούν (βλ. επ' αυτού το ειδικό Κείμενο Στρατηγικής που έχει ετοιμάσει η ομάδα Partnership στο πλαίσιο του ίδιου έργου για τη δικτύωση των οργανώσεων της ΚτΠ). Με τον ΣΒΑ αριθμ. 17 επιδιώκεται η ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των

κυβερνήσεων, του ιδιωτικού τομέα και της ΚτΠ. Οι συνεργασίες αυτές κρίνεται αναγκαίο να είναι χωρίς αποκλεισμούς, όπως προβλέπεται και από τον ΣΒΑ αριθμ. 16. Δηλαδή να είναι συνεργασίες βασισμένες σε αξίες, αρχές, κοινό όραμα και στόχους, τοποθετώντας τον άνθρωπο στο επίκεντρο.

4.1 Πώς συνδέεται η δραστηριότητα επιρροής (lobbying) με τους ΣΒΑ αριθμ. 1 & 2

Η δημιουργία μηχανισμών αξιολόγησης και ελέγχου και η συμφωνία ανάμεσα στους εμπλεκόμενους φορείς για το περιεχόμενο των όρων «αστεγία» και «φτώχεια» αποτελούν τα πρώτα βήματα προς την κατεύθυνση διαμόρφωσης ενός αποτελεσματικού πλαισίου συνεργασίας για την επίτευξη θετικού κοινωνικού αποτελέσματος.

Κρίνεται επίσης αναγκαία η καταγραφή δεδομένων για την παροχή τροφής και για τις οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτόν τον τομέα. Είναι απαραίτητο να εξαλειφθεί το φαινόμενο της αναμονής για συσσίτια. Επιπλέον, είναι σημαντικό να διαμορφωθεί μια πλατφόρμα για συζήτηση και λογοδοσία προγραμμάτων σχετικά με τη σίτιση και τη διατροφή.

Επίσης αναγκαίο είναι να αναδιοργανωθούν / ή και να συνενωθούν σε μια δράση τα προγράμματα που αφορούν τη στέγαση. Η υποστήριξη των αστέγων στις πόλεις είναι απαραίτητη για την διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην τροφή, αλλά και για την εξάλειψη της φτώχειας. Τέλος, τα παραπάνω θα πρέπει να συνδεθούν αρτιότερα με το «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Επισιτιστικής και Υλικής Συνδρομής» το οποίο υποστηρίζεται από το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA, <https://teba.opeka.gr/>).

Όλα αυτά μπορούν να επιτευχθούν και μέσω δραστηριοτήτων επιρροής («lobbying»), εκ μέρους οργανώσεων της ΚτΠ. Αυτές θα πρέπει επίσης να ενημερώνουν και να επικοινωνούν με αρμόδιες κρατικές αρχές.

Με αυτόν το τρόπο, οι οργανώσεις να μπορούν να πείθουν και να ασκούν πίεση για αλλαγές στις δημόσιες πολιτικές, έτσι ώστε να υλοποιηθούν σωστά οι δράσεις και

να επιτευχθεί ο εκάστοτε στόχος. Κατά τούτο ο Ν. 4829/2021 φαίνεται κατ' αρχήν χρήσιμος, ιδιαίτερα εφόσον εγκαθιδρύει μηχανισμούς ελέγχου και διαφάνειας. Η δραστηριότητα επιρροής, εκ μέρους οργανώσεων της ΚτΠ, μπορεί να περιλαμβάνει εκτεταμένη συλλογή, ανάλυση και παρουσίαση δεδομένων προς την πολιτεία και προς τρίτους για το πρόβλημα της φτώχειας και της ανισότητας στην διατροφή. Ενισχύεται έτσι η συμμετοχή των πολιτών στην λήψη των αποφάσεων.

5. Υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα – κριτική αποτίμηση του νόμου για το Lobbying

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι ο σχετικά νέος αυτός νόμος (Ν. 4829/2021) έχει ανοίξει δρόμο για μια πιο ορθή λειτουργία των πραγμάτων. Ωστόσο, υπάρχουν επίσης σημαντικά περιθώρια βελτίωσής του (βλ. πιο αναλυτικά το Κείμενο Στρατηγικής της ομάδας Partnership, ομάδας που δραστηριοποιείται επίσης στο πλαίσιο του παρόντος έργου).

Για παράδειγμα, ο νόμος δεν συμπεριλαμβάνει θεσμικούς φορείς της ΚτΠ οι οποίοι μπορεί να εμπλέκονται τακτικά σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Επιπλέον, δεν διασφαλίζεται επαρκώς η πλήρης εφαρμογή του νόμου. Ο νόμος αφορά κυρίως ιδιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες πληρώνουν επαγγελματίες ως εκπροσώπους («λομππίστες»). Αντίθετα, οι οργανώσεις της ΚτΠ συχνότατα δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσληψης τέτοιων εκπροσώπων.

Οι οργανώσεις της ΚτΠ, άλλωστε, συνήθως δεν περιλαμβάνουν τμήμα συνηγορίας, αλλά ούτε εκπροσώπους. Επιπλέον η δραστηριότητα επιρροής, όπως έχει σήμερα, λαμβάνει χώρα μόνο σε μεγάλα κέντρα όπως η Αθήνα. Επίσης είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι μεταξύ των οργανώσεων της ΚτΠ, δεν υπάρχει μια κοινή γραμμή ούτε κοινό απόθεμα γνώσεων σχετικά το θέμα του lobbying και της άσκησης πίεσης.

Στην ομάδα «Peace και Justice» επισημάνθηκαν σημεία, με κριτική ματιά, όσον αφορά τον νόμο για το lobbying και τις δυνατότητες δικτύωσης μεταξύ των

οργανώσεων της ΚτΠ. Συνοπτικά τα σημεία, στα οποία συγκλίνουν με αντίστοιχες διαπιστώσεις της ομάδας Partnership στο παρόν έργο για τη δικτύωση οργανώσεων της ΚτΠ, είναι τα εξής:

- ∅ Οι ρυθμίσεις αφορούν το επαγγελματικό lobbying.
- ∅ Ο ορισμός που αποδίδεται στο νόμο απευθύνεται αποκλειστικά σε μόνιμους λομππίστες («in house lobbyists»).
- ∅ Ο νόμος αποκλείει το εθελοντικό lobbying.
- ∅ Ο νόμος δεν συμπεριλαμβάνει επαγγελματικές ενώσεις.
- ∅ Ο νόμος δεν συμπεριλαμβάνει τις οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών.

Ειδικά για τις οργανώσεις της ΚτΠ, οι προϋποθέσεις για την εγγραφή στο Μητρώο Διαφάνειας στην ουσία αποκλείουν μεγάλο ποσοστό οργανώσεων της ΚτΠ. Παράλληλα, για τους επαγγελματίες «λομππίστες», η εγγραφή στο Μητρώο Διαφάνειας δεν είναι υποχρεωτική. Επομένως το αποτέλεσμα είναι να μην υπάρχει συμμετοχή των οργανώσεων της ΚτΠ. Κατά συνέπεια παραμένει άνιση η πρόσβαση στα κέντρα λήψης των αποφάσεων για τις δημόσιες πολιτικές.

6. Προτάσεις για τη συμμετοχή των Οργανώσεων της ΚτΠ σε υγιείς δραστηριότητες επιρροής και για δικτύωση των οργανώσεων μεταξύ τους

Ενόψει των παραπάνω διαπιστώσεων, υπάρχει ανάγκη για θεσμική προσαρμογή, δίνοντας αυξημένη βαρύτητα στη συμμετοχή των οργανώσεων της ΚτΠ στο lobbying και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Οι προτεινόμενες αλλαγές, που παρατίθενται συνοπτικά πιο κάτω, αφορούν κυρίως το (1) θεσμικό πλαίσιο και (2) την αναμόρφωση των όρων και των προϋποθέσεων ως προς τη συμμετοχή των οργανώσεων της ΚτΠ και τη δικτύωση μεταξύ τους.

Προτάσεις που συζητήθηκαν στις συναντήσεις της ομάδας Peace και Justice είναι οι εξής:

- Διαρκής συνεργασία και συνεννόηση μεταξύ των οργανώσεων της ΚτΠ για θέματα στρατηγικής σημασίας όσον αφορά ειδικά την εκάστοτε θεματική στην οποία δραστηριοποιούνται
- Σύγκλιση μεταξύ των οργανώσεων ως προς τα προβλήματα που υπάρχουν στο πεδίο
- Συναντίληψη μεταξύ των οργανώσεων για το ρόλο τους στη διαδικασία χάραξης μέτρων δημόσιας πολιτικής
- Συνεργασία μεταξύ των οργανώσεων στο πεδίο, σε οποιοδήποτε επίπεδο εμπλοκής - δραστηριότητας της κάθε οργάνωσης.
- Συντονισμός μεταξύ των οργανώσεων στο πρότυπο των ευρωπαϊκών δικτύων, έτσι ώστε το δίκτυό τους να λειτουργεί με διαφάνεια, λογοδοσία, και αποτελεσματικότητα. Σε διαφορετική περίπτωση, το τυχόν κακό αποτέλεσμα της δικτύωσης θα υπονομεύσει ακόμα περισσότερο τη θέση των οργανώσεων της ΚτΠ στη διαδικασία χάραξης πολιτικής στην Ελλάδα.

6.1. Προτάσεις προς την Πολιτεία για τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου

Προτάσεις για βελτίωση κοινωνικών υπηρεσιών

1. Δημιουργία **διεπιστημονικών ομάδων εργασίας** (εκπρόσωποι της κυβέρνησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης, φορείς της ΚτΠ, μέλη κοινωνικά ευάλωτων ομάδων κ.ά.) **για τη βελτίωση της ισχύουσας κατάστασης στην πρόσβαση των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων στις κοινωνικές υπηρεσίες.** Είναι απαραίτητο να υπάρχει συνεχείς επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των ομάδων αυτών, προκειμένου να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα.
2. Δημιουργία μοντέλων συνεργασίας μεταξύ φορέων του δημόσιου τομέα, οργανώσεων της ΚτΠ και επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα με διαφάνεια και αποτελεσματικότητα, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στις κοινωνικά ευάλωτες ομάδες. Αυτά τα

μοντέλα πρέπει να έχουν “περιφερειακό χαρακτήρα” και να στηρίζονται σε αρχές διαφάνειας και αποτελεσματικότητας.

3. **Επαναδιαπραγμάτευση της αξίας των Κοινωνικών Υπηρεσιών στην Ελλάδα** και του ρόλου του δημοσίου και των οργανώσεων της ΚτΠ. Επιπλέον, χρήσιμη θα ήταν μια αναθεώρηση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας με στόχο την αύξηση του επιπέδου προστασίας των ευάλωτων ομάδων και τη βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχονται προς αυτές.

6.1 Α. Παιδική προστασία

Σε αυτό το τμήμα του Κειμένου Στρατηγικής, η ανάλυσή μας στηρίζεται σε συστάσεις για τα δικαιώματα των παιδιών τις οποίες έχει απευθύνει το Συμβούλιο της Ευρώπης και στη στρατηγική του ίδιου Συμβουλίου για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών (2022-2027). Στηρίζεται επίσης στο «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού» του Υπουργείου Δικαιοσύνης (Συμβούλιο της Ευρώπης 2011 κα 2022, Υπουργείο Δικαιοσύνης 2021). Δεχόμαστε ως παραδοχή και αφετηριακό σημείο στη συζήτησή μας τις έξι προτεραιότητες που τίθενται από το Συμβούλιο της Ευρώπης για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών (Συμβούλιο της Ευρώπης 2022, 7).

1. Απαλλαγή από τη βία για όλα τα παιδιά.
2. Ίσες ευκαιρίες και κοινωνική ενσωμάτωση για όλα τα παιδιά.
3. Πρόσβαση και ασφαλής χρήση της τεχνολογίας για όλα τα παιδιά.
4. Δικαιοσύνη φιλική για όλα τα παιδιά.
5. Διευκόλυνση του δικαιώματος των παιδιών εκφράζουν τη γνώμη τους.
6. Διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών σε συνθήκες κρίσης και έκτακτης ανάγκης.

Στους παρακάτω τρεις άξονες παραθέτουμε μια σειρά μέτρων που προωθούν ένα φάσμα δικαιωμάτων των παιδιών, όπως, μεταξύ άλλων, είναι η προστασία από τη βία, η προστασία των παιδιών με ειδικές ανάγκες, η πρόληψη της εκμετάλλευσης και της κακοποίησης, η προώθηση της παιδικής υγείας και ευημερίας, καθώς και η

ενίσχυση της συμμετοχής των παιδιών στην εφαρμογή μέτρων πολιτικής σε θέματα που τους αφορούν.

Άξονας 1 : Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης

Πρώτωση ισότιμης πρόσβασης όλων των παιδιών σε κοινωνικά αγαθά, ανεξαρτήτως φύλου, κοινωνικής καταγωγής, θρησκείας, εθνικότητας, ικανοτήτων ή άλλων χαρακτηριστικών.

1. Σύνδεση του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος με την παροχή έκπτωσης στα τιμολόγια των υπηρεσιών ευρυζωνικής σύνδεσης στο Διαδίκτυο, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πρόσβαση των παιδιών στην κοινωνία της πληροφορίας και στα συνεπαγόμενα εκπαιδευτικά αγαθά.
2. Σύνδεση του Επιδόματος του Παιδιού με εκπτώσεις σε ειδικούς κωδικούς παιδικών βιβλίων, ταινιών και προϊόντων τέχνης και πολιτισμού.
3. Έμφαση της εκπαίδευσης σε ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες που συνδέονται με υψηλή απορρόφηση των νέων στην αγορά εργασίας.
4. Περαιτέρω ενίσχυση της επαγγελματικής λυκειακής και μεταλυκειακής εκπαίδευσης μέσω της αύξησης του αριθμού των θέσεων εισακτέων από τα ΕΠΑΛ σε σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέονται με ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες.

Άξονας 2: Ποιοτικές υπηρεσίες που να καλύπτουν τις ανάγκες των παιδιών

Πρώτωση ανάπτυξης ολοκληρωμένων και ποιοτικών υπηρεσιών που θα καλύπτουν τις ανάγκες των παιδιών σε διάφορους τομείς, όπως εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική προστασία, ψυχοκοινωνική υποστήριξη και διασκέδαση.

-Κοινωνικοί μηχανισμοί που θα διασφαλίσουν ότι οι κοινωνικές υπηρεσίες λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τη γνώμη και τα συναισθήματα των παιδιών που εξυπηρετούνται από αυτές.

Άξονας 3: Ψυχική υγεία και ευημερία των παιδιών

Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με την σημασία της πρόσβασης των παιδιών σε κοινωνικές υπηρεσίες και στα δικαιώματά τους, με ύψιστη προτεραιότητα την ψυχική υγεία και ευημερία των παιδιών.

1. Εκπαίδευση υπαλλήλων και μελών οργανώσεων της ΚτΠ από το Υπουργείο Υγείας και το Δίκτυο Φορέων Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης για την παροχή πρώτων βοηθειών ψυχικής υγείας σε παιδιά που βιώνουν κρίσεις και έκτακτες ανάγκες.
2. Σύνταξη «Οδηγού», με ελεύθερη πρόσβαση, για την υποστήριξη των παιδιών που βιώνουν κρίσεις, απότομες αλλαγές και καταστροφές (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2019).

6.1 Β. Φτώχεια και αποκλεισμός από την κοινωνική ένταξη

Η βιώσιμη ανάπτυξη στηρίζεται στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη. Στόχος αυτού του τμήματος του Κειμένου Στρατηγικής είναι να αναδειχθεί η ισότιμη και ανεμπόδιστη πρόσβαση των φτωχών και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων στις κοινωνικές υπηρεσίες του Δημοσίου. Οι σύντομες, πιλοτικού χαρακτήρα, προτάσεις που ακολουθούν εδώ πιο κάτω, εγγράφονται στο πλαίσιο της κοινωνικής ανάπτυξης με ιδιαίτερη έμφαση στη διευκόλυνση της πρόσβασης των παραπάνω ομάδων στις παροχές του κράτους πρόνοιας. Η πρόσβαση σε τέτοιες δημόσιες υπηρεσίες είναι βασικός στόχος της εθνικής στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας, αλλά και την καταπολέμηση της αστεγίας (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων 2022).

Προτάσεις για βελτίωση κοινωνικών υπηρεσιών παροχής βασικών αγαθών (τροφίμων, ειδών ρουχισμού, ειδών πρώτης ανάγκης):

Ενίσχυση των δυνατοτήτων δημόσιας επικοινωνίας των δομών παροχής βασικών αγαθών, ώστε να γνωρίζουν την ύπαρξη τους οι εν δυνάμει ωφελούμενοι των κοινωνικών υπηρεσιών (τρέχων αριθμός ωφελούμενων: 347.214)

- Δημιουργία δημόσιων πολιτικών, εργαλείων εφαρμογής των πολιτικών και ανάληψη πρωτοβουλιών για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ατόμων με

αναπηρία ή μελών μεταναστευτικών και άλλων μειονοτήτων στις κοινωνικές υπηρεσίες. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων στην εκπαίδευση, στην αγορά εργασίας και στις κοινωνικές υπηρεσίες παραμένει δυσχερής στην Ελλάδα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2019).

- Περαιτέρω αποκέντρωση των αρμόδιων κοινωνικών υπηρεσιών, αλλά και εποπτεία της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας τους από τις κεντρικές υπηρεσίες.
- Συνεργασία των παραπάνω υπηρεσιών με οργανώσεις της ΚτΠ και με φορείς προώθησης της απασχόλησης.
- Ανάπτυξη κοινωνικών πρωτοβουλιών και δράσεων κοινωνικής καινοτομίας που αξιοποιούν τους οικογενειακούς και τους κοινοτικούς πόρους
- Διασφάλιση του συντονισμού της λειτουργίας Δημοτικών Νομικών Προσώπων Κοινωνικής Προστασίας από την Κοινωνική Υπηρεσία των Δήμων, έτσι ώστε δομές και προγράμματα κοινωνικής προστασίας να συνυπάρχουν συντονισμένα και να αποτελούν ενιαίο θεσμό (Περιφέρεια Αττικής 2019).
- Ενίσχυση προσωπικού με πρόσληψη υπαλλήλων με σχέση εργασίας, δηλαδή υπάλληλων μόνιμων και ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (ΙΔΑΧ), με σκοπό την αύξηση των αντίστοιχων ποσοστών μόνιμων υπαλλήλων και υπαλλήλων ΙΔΑΧ επί του συνόλου των υπηρετούντων δημοσίων υπαλλήλων.
- Ενίσχυση προσωπικού στις κοινωνικές υπηρεσίες με προσλήψεις Κοινωνιολόγων και Ψυχολόγων, δηλαδή ειδικοτήτων που είναι πολύ χρήσιμες.
- Υλοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης του προσωπικού των κοινωνικών υπηρεσιών με οργανωμένα σεμινάρια συγκεκριμένης θεματολογίας, βάσει αναγκών και σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ).
- Δημιουργία εξελιγμένου και καινοτόμου πληροφοριακού συστήματος για ενοποίηση όλων των λειτουργιών και εργασιών των κοινωνικών υπηρεσιών
- Βελτίωση παροχής υπηρεσιών για ΑμΕΑ.
- Βελτίωση κτιριακών εγκαταστάσεων και εξοπλισμού των μονάδων όπου είναι εγκατεστημένες οι κοινωνικές υπηρεσίες, και μετεγκατάστασή τους, όπου υπάρχει ανεπάρκεια χώρου.
- Εσωτερική ανακατανομή χώρων για εξασφάλιση ιδιωτικότητας των ωφελουμένων και ενοποίηση χώρων στις διασκορπισμένες υπηρεσίες.

- Αλλαγή της οργανωτικής δομής των κοινωνικών υπηρεσιών, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών που βρίσκονται σε ανάγκη.
- Παροχή νομικής υποστήριξης & υποστήριξης μηχανοργάνωσης ειδικά προς τις κοινωνικές υπηρεσίες.
- Τακτικότερη επικοινωνία των κατά τόπους κοινωνικών υπηρεσιών και των οργανώσεων της ΚτΠ με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης & με Φορείς της Κεντρικής Διοίκησης.
- Παροχή κινήτρων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για επενδύσεις και εισαγωγή καινοτομιών στις κοινωνικές υπηρεσίες (Eurodiaconia and European Social Network 2023).
- Διευκόλυνση της «κοινοτικής φροντίδας» / community based care.
- Περαιτέρω ψηφιοποίηση των κοινωνικών υπηρεσιών.

6.1 Γ. ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα

Η «Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα ΛΟΑΤΚΙ+» (Προεδρία της Κυβέρνησης 2021) αφορά δράσεις για την προώθηση της ισότητας και της μη διάκρισης κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Είναι μια «Στρατηγική» βασισμένη στην προώθηση της ισότητας και μη διάκρισης στο γενικό πλαίσιο Σχεδίου Δράσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Υπουργείο Δικαιοσύνης 2014). Η Στρατηγική περιλαμβάνει μια σειρά από μέτρα που καλύπτουν διαφορετικούς τομείς, όπως, μεταξύ άλλων, εκπαίδευση, υγεία, απασχόληση, δικαιοσύνη και κοινωνική προστασία.

Μερικά από τα σημαντικότερα θέματα είναι η προαγωγή της πλήρους αναγνώρισης της ταυτότητας των τρανς ατόμων, η διασφάλιση της πρόσβασης των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+ σε υπηρεσίες υγείας, η προώθηση της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας τους, η διασφάλιση της ισότητας στην απασχόληση και στην πρόσβαση σε κοινωνικά ασφαλιστικά δικαιώματα και τις σχετικές παροχές.

Σε ό,τι αφορά την κοινωνική προστασία, θα απαιτούνταν τα εξής:

- Υποστήριξη των μηχανισμών ενημέρωσης και υποστήριξης των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων για θύματα βίας και διάκρισης με βάση τη σεξουαλικότητα και το φύλο.

- Ενίσχυση κατάλληλων δομών υποστήριξης για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα που έχουν υποστεί βία.
- Εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας, αστυνομικών, και εργαζόμενων στο τομέα των υπηρεσιών του συστήματος δικαιοσύνης στη διαχείριση περιστατικών διάκρισης και βίας βάσει σεξουαλικότητας και φύλου.
- Προώθηση προγραμμάτων κοινωνικής ευαισθητοποίησης για τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, με στόχο τη μείωση των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων.

Πρόσθετες προτάσεις για βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα:

1. Αναγνώριση ταυτότητας φύλου και αναγνώριση δικαιωμάτων πρόσβασης σε παροχές του δημόσιου συστήματος υγείας, αλλά και σε άλλες παροχές κοινωφελούς χαρακτήρα.
2. Ασφαλιστική κάλυψη των χειρουργικών επεμβάσεων και λοιπών ιατρικών πράξεων ως προς την επιβεβαίωση φύλου.
3. Δωρεάν συνταγογράφηση ιατρικών σκευασμάτων και φαρμάκων για τα τρανς άτομα που βρίσκονται στη διαδικασία μετάβασης φύλου τους.
4. Πρόσβαση στα άτομα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας μεγαλύτερης ηλικίας σε υπηρεσίες και οργανώσεις διανομής τροφίμων, αφού αυτά συχνά είναι άτομα χωρίς ευρύ κοινωνικό κύκλο ούτε επαρκές και ισχυρό εισόδημα και μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσχέρειες πρόσβασης στην τροφή.

- **6.2. Προτάσεις προς τις ίδιες τις οργανώσεις της ΚτΠ**

Στο τμήμα αυτό του Κειμένου Στρατηγικής περιλαμβάνουμε προτάσεις προς τις ίδιες τις οργανώσεις της ΚτΠ, μετά από συζητήσεις μεταξύ των μελών της ομάδας Peace και Justice. Δηλαδή, πιστεύουμε ότι πρέπει να γίνουν πραγματικότητα τα εξής:

- **Ευκαιρίες διά βίου μάθησης** στους/στις εργαζόμενους/ες στις αρμόδιες υπηρεσίες, ώστε να αναπτύσσουν διαρκώς τις δεξιότητές τους και να εμπλουτίζουν τις καλές πρακτικές τους αναφορικά με την εξυπηρέτηση των κοινωνικά ευπαθών ομάδων και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στις υπηρεσίες τους.
- **Σύνταξη και επικαιροποίηση του εσωτερικού πλαισίου λειτουργίας και των οδηγιών** που συνδέονται με την ανεμπόδιστη πρόσβαση των ευάλωτων πολιτών στις υπηρεσίες που παρέχουν.
- **Συντονισμός, διασυνδέσεις, συνεργασίες οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών στο πεδίο.** Είναι ανάγκη οι οργανώσεις να αποκτήσουν /διαμορφώσουν μια πλατφόρμα διαλόγου και συνεργασιών στο πεδίο (βλ. και Τμήμα 7, πιο κάτω), να συμφωνήσουν ως προς τα εμπειρικά δεδομένα που θα χρησιμοποιούν από κοινού και να λειτουργήσουν προς την κατεύθυνση μεγιστοποίησης του κοινωνικού αντικτύπου της δράσης τους, τόσο τοπικά όσο και υπερ- τοπικά.

7. Πλάνο επικοινωνίας των θέσεων της ομάδας Peace και Justice

Το παρόν Κείμενο Στρατηγικής ανιχνεύει προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανόμενων και των οργανώσεων της ΚτΠ, λόγω του ελλιπούς θεσμικού πλαισίου και της απουσίας μηχανισμών ελέγχου, διαφάνειας και λογοδοσίας. Για τη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου είναι σημαντικό υπουργεία, δήμοι και περιφέρειες, που είναι βασικοί διαμορφωτές δημόσιας πολιτικής, να γνωρίζουν τα ειδικά θέματα και να τοποθετηθούν σχετικά με τα προβλήματα τα οποία θέτει το παρόν κείμενο. Για τον σκοπό αυτό, το πλάνο επικοινωνίας της ομάδας Peace και Justice περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

1. Συμμετοχή σε θεματικού χαρακτήρα εκδηλώσεις και ημερίδες.
2. Επικοινωνία των οργανώσεων της ΚτΠ με την κεντρική διοίκηση και με φορείς άσκησης πολιτικής και παρουσίαση των θέσεων της ΚτΠ.
3. Επικοινωνία με εμπλεκόμενα μέλη των οργανώσεων της ΚτΠ και διάδοση των θέσεων της ΚτΠ.
4. Τύπος και ΜΜΕ.

5. Εντοπισμός καλών και κακών πρακτικών στην παροχή υπηρεσιών.
6. Συνεχείς βελτιώσεις των θέσεων των οργανώσεων της ΚτΠ.

Οι ομάδες-στόχοι για την ανωτέρω επικοινωνία είναι :

- Οργανώσεις της ΚτΠ
- Αρμόδιοι φορείς της Πολιτείας, τοπική/περιφερειακή αυτοδιοίκηση

7.1 Επίλογος: επόμενα βήματα και δράσεις

Οι οργανώσεις της ΚτΠ αποτελούν σημαντικό παράγοντα στην αντιμετώπιση των προκλήσεων και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ευάλωτες ομάδες της κοινωνίας. Είναι αναγκαία μια ανοιχτή συζήτηση επί των προβλημάτων και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι οργανώσεις, καθώς και η ανταλλαγή καλών και κακών πρακτικών. Με αυτό τον τρόπο θα χτιστεί αμοιβαία μάθηση και όλοι οι φορείς θα μπορούν να συνεργαστούν και να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα και τη λειτουργικότητα τους.

Ένα αυτοτελές πεδίο στο οποίο είναι αναγκαίο να εστιάσουν οι οργανώσεις είναι το lobbying και η δράσεις άσκησης πίεσης στην πολιτική. (Σε αυτό άλλωστε έχει επικεντρωθεί άλλη ομάδα οργανώσεων στο ίδιο έργο, η ομάδα Partnership). Αποτέλεσμα θα είναι να οι οργανώσεις να εκφράζουν τα συμφέροντα των ομάδων του πληθυσμού που εκπροσωπούν, καθώς και να ασκούν πίεση στην πολιτεία για τη λήψη μέτρων με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών ζωής, ειδικά για τις ευάλωτες ομάδες της κοινωνίας.

Σημαντικό ρόλο, ωστόσο, διαδραματίζει η συνεργασία και η συντονισμένη δράση όλων των εμπλεκόμενων φορέων και οργανώσεων. Πιο συγκεκριμένα, είναι απαραίτητο οι οργανώσεις της ΚτΠ και οι δημόσιοι φορείς να αναπτύξουν κοινώς αποδεκτά πρότυπα διαφάνειας για τις δραστηριότητες τους (δημοσίευση αναφορών, εκθέσεων, προϋπολογισμών), καθώς και να λογοδοτούν για τη χρήση των πόρων που λαμβάνουν για την παροχή βοήθειας προς τις ευάλωτες ομάδες που βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό. Με αυτό τον τρόπο θα διασφαλιστεί η εμπιστοσύνη των πολιτών προς τους θεσμούς και τις οργανώσεις, ενώ θα ενθαρρυνθεί η συμμετοχή

και προσαρμογή των οργανώσεων της ΚτΠ σε υψηλά πρότυπα ποιότητας και απόδοσης. Οι οργανώσεις και οι δημόσιοι φορείς θα δεσμεύονται να λογοδοτούν προς την κοινωνία και τους χορηγούς της ΚτΠ, ενισχύοντας έτσι την διαφάνεια και την ευθύνη στη δράση τους.

Η οργανωμένη συνηγορία εκ μέρους οργανώσεων της ΚτΠ είναι σημαντικός παράγοντας για την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων που σταχυολογήθηκαν στο παρόν Κείμενο Στρατηγικής. Επομένως οι δράσεις θα μπορούσαν να είναι οι εξής:

- Γνωστοποίηση των ευρημάτων: Ενημέρωση του κοινού με συνέδρια και ημερίδες, καθώς και μέσω των ΜΜΕ
- Αρθρογραφία: δημοσίευση επιστημονικών άρθρων και ερευνών, έτσι ώστε να δοθεί έναυσμα για δημόσιες συζητήσεις
- Ενίσχυση της διαβούλευσης: επικοινωνία και διαβούλευση με άλλους φορείς στο ίδιο τομέα, με στόχο την συνεργασία και την εύρεση λύσεων στα ζητήματα.
- Ενίσχυση του ρόλου των οργανώσεων της ΚτΠ στη διαμόρφωση δημόσιων πολιτικών σε τοπικό επίπεδο
- Επικοινωνία με την κεντρική διοίκηση: επικοινωνία με αρμόδιες αρχές απευθύνοντας αιτήματα για αλλαγές στις δημόσιες πολιτικές ή προγράμματα που αφορούν ευάλωτες ομάδες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Eurodiaconia and European Social Network (2023), "Joint Proposals on the Future of Social Services", https://www.esn-eu.org/sites/default/files/2023-03/ESN_Eurodiaconia_Joint%20Proposals%20on%20the%20Future%20of%20Social%20Services_0.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019), «Βιώσιμη ανάπτυξη για όλους: επιλογές για το μέλλον της Κοινωνικής Ευρώπης. Σύνοψη», Βρυξέλλες.

European Commission (2022), "Study on social services with particular focus on personal targeted social services for people in vulnerable situations", Final Report, Βρυξέλλες, Μάρτιος 2022.

European Commission (2023), “Greece- Benefits Due to Minimum Resources”, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1112&langId=en&intPagId=4569>

European Economic and Social Committee (1999), “The Role and Contribution of Civil Society Organizations to the Building of Europe”, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A51999IE0851>

IOBE (2021), “Greece 2021-Fact Sheet on Social Inclusion”, http://www.iobe-ec-conference.gr/2021/Factsheet_on_Social_Inclusion_Sep2021.pdf

Lalioti, B. (2016), “Guaranteed Minimum Income ‘à la Grecque’: The chronicle of a long-awaited scheme”, *Social Cohesion and Development*, 11 (2), 123-138.

Matsaganis, M. (2018), “The Contorted Politics of Guaranteed Minimum Income in Greece”, Milano: Politecnico di Milano, <https://www.lps.polimi.it/wp-content/uploads/2019/06/WP-LPS.02.pdf>

Matsaganis, M (2019), “Greece: The Crisis, Austerity and the Transformation of Welfare” στο G. Olafsson, επιμ. *Welfare and the Great Recession: A Comparative Study*, Οξφόρδη: Oxford University Press.

OHE (2023), Ιστοσελίδα “Ηνωμένων Εθνών για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης”, <https://sdgs.un.org/goals>

Περιφέρεια Αττικής (2019), «Έρευνα για τη λειτουργία των κοινωνικών υπηρεσιών των Δήμων της Περιφέρειας Αττικής, Αθήνα, http://www.social-network.gr/sites/default/files/field/file/news/koin_ypir_02ff.pdf

Προεδρία της Κυβέρνησης (2021), «Εθνική στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+», https://www.primeminister.gr/wp-content/uploads/2021/06/ethniki_statigiki_gia_thn_isothta_ton_loatki.pdf

Sakellariopoulos, T., V. Lalioti, και N. Kourachanis (2021), “The Social Impact of the ‘Social Solidarity Income’ in Greece: A Qualitative Interpretation”, *Social Cohesion and Development*, 14(1), 5–20

Συμβούλιο της Ευρώπης (2011), “Children’s Rights and Social Services Friendly to Children and Families”, Στρασβούργο, <https://rm.coe.int/168046ccea>

Συμβούλιο της Ευρώπης (2022), “Council of Europe’s Strategy for the Rights of the Child, 2022-2027”, Στρασβούργο, https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2021/12/National_Action_Plan_for_the_Rights_of_the_Child.pdf

The World Bank (2015), “Greece Social Welfare Review. Weathering the Crisis: Reducing the Gaps in Social Protection in Greece” , https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/11/world_bank.pdf

Υπουργείο Δικαιοσύνης (2021), «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού», Αθήνα, https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2021/12/National_Action_Plan_for_the_Rights_of_the_Child.pdf

Υπουργείο Δικαιοσύνης (2014), «Ανθρώπινα Δικαιώματα: Εθνικό Σχέδιο Δράσης», Μάρτιος 2014, Εθνικό Τυπογραφείο, Μάρτιος 2014, https://www.un.org/development/desa/disabilities/wp-content/uploads/sites/15/2019/11/Greece_National-action-plan-on-human-rights.pdf

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (2022), «Εθνική στρατηγική για την κοινωνική ένταξη και τη μείωση της φτώχειας», Αθήνα, Ιούλιος 2022, <https://ypergasias.gov.gr/wp-content/uploads/2022/08/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%88%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9->

%CE%9C%CE%B5%CE%AF%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-
%CE%A6%CF%84%CF%8E%CF%87%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CF%82-.pdf